

”Sluta neka ungdomar chans till teknisk utbildning”

Tusentals ungdomar som sökte tekniska utbildningar förra året fick ingen utbildningsplats. Trots att arbetsmarknaden behöver dem. Trots att de är behöriga till utbildningarna. Det är tydligt att något behöver förändras, skriver Kerstin Lindell och Stephan Mühler, Sydsvenska Industri- Handelskammaren.

En av dom viktigaste obalanserna i svensk ekonomi är bristen på personer med teknisk kompetens. Detta är mer kännbart i god konjunktur som nu, men det är ett djupgående strukturellt problem. Klarar vi inte av att hitta teknisk kompetens till våra företag, så tappar vi konkurrenskraft.

Därför är det lite av ett mysterium att regering och riksdag varje år nekar tusentals behöriga ungdomar att utbilda sig till tekniker. Höstterminen 2016 sökte 24 000 till högskolornas olika tekniska program i Sverige. Detta är den officiella statistiken över behöriga förstahandssökande. Men 7 700 av dem fick ingen plats. Om vi lägger på naturvetenskap och datakunskap så nästan fördubblas den siffran.

På yrkeshögskolans program – som är ett bra alternativ för många – ser vi likande tal. Under 2016 fanns 13 000 behöriga sökande till tekniska YH-utbildningar, men bara 9 000 platser. Nästan 4 000 fick nobben.

Detta är nog siffror som förvånar många. Intrycket från debatten är ju ofta det omvända, nämligen att ingen vill bli tekniker eller naturvetare och att lektionssalarna ekar tomma. Den bilden finns också, men parallellt finns utbildningsformer som lockar väldigt många med viljan att lära sig tekniska ämnen. Men de får nobben. Uppenbarligen vill vi inte erbjuda dessa ungdomar – som det oftast är – en säker och produktiv karriär.

Det ser ut som om vi har ett tydligt strukturfel här någonstans.

Vad dessa siffror säger är att vi i värsta fall har missat omkring 20 000 personer under förra året som uttryckte en vilja att inleda en yrkeskarriär som tekniker. Varenda en hade haft mycket goda utsikter att komma i sysselsättning i högproduktiva jobb och bli livslånga skattebetalare. Över sin egen livstid hade var och en av dessa med råge betalat tillbaka sin utbildningskostnad på skatten.

Det finns såklart alltid ett antal orsaker för att det ser ut som det gör. Men i det här fallet saknas godtagbara förklaringar.

Det verkar inte vara så att det saknas lärare och läromedel. Det finns förstås gränser för hur exempelvis tekniska högskolor kan expandera med god kvalitet, men detta är likafullt ett tecken på ett teknikintresse som inte fångas upp.

Det finns förstås reformbehov av upplägget av en del utbildningsformer i synnerhet inom systemet med YH. Men redan inom dagens modell finns goda möjligheter att skapa större volymer. Det är viktigt att det finns viss bredd i utbudet av utbildningar med olika djup för att passa olika förmågor och behov.

En del tyder på att det är en budgetteknisk fråga. Staten har ett kortsiktigt intresse av att kommunicera budgetbalans och dyr teknikutbildning binder på kort sikt bara utgifter utan intäkter. Det verkar finnas en oförmåga att hantera utbildning som investering och inte bara som något staten konsumerar.

Vilka de formella skälen än är så ser vi här en situation där det rimligen måste finnas goda möjligheter att hitta lösningar.

Vi kan prata om näringspolitik, finansiella ramverk och Pisa hur mycket som helst. Men här har vi en transaktion med uppenbar möjlighet till snabb payback för individer, företag, stat och samhälle som vi missköter. Här finns också en viktig regionalpolitisk dimension. Teknikföretag med goda internationella karriärmöjligheter finns i hela Sverige, ofta utanför storstäder.

En av de stora frågorna idag är hur vi skapar långsiktiga och trygga jobb som finns i hela landet. Mitt framför ögonen finns ett av svaren. Släpp in behöriga och intresserade ungdomar på teknikutbildning.

Kerstin Lindell

vice ordförande i Sydsvenska Industri- Handelskammaren och initiativtagare till Årets Tekniker. vd, Bona

Stephan Mühler

vd, Sydsvenska Industri- och Handelskammaren